

Лектор дисципліни
Контактна інформація
лектора (e-mail)
Сторінка дисципліни в
eLearn

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ **«Адвентивні шкідливі організми»**

Ступінь вищої освіти - Магістр
Спеціальність 202 Захист і карантин рослин
Освітня програма «Карантин рослин»
Рік навчання 2, семестр 3
Форма навчання денна, заочна
Кількість кредитів ЄКТС 4
Мова викладання українська

Сикало Оксана Олексіївна
sukalo_o@nubip.edu.ua

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основним завданням дисципліни «Адвентивні шкідливі організми» є вивчення особливостей біології карантинних видів комах, хвороб, бур'янів відсутніх на території України, наукового обґрунтування їх фітосанітарного ризику у разі завезення та можливої акліматизації на території нашої держави, їх шкідливість для сільського, лісового та садово-паркового господарства, потенційні екологічні та економічні збитки, як наслідок їх життєдіяльності.

Спеціальні (фахові предметні) компетентності (СК)

СК03. Здатність використовувати ефективні методики визначення та ідентифікації шкідливих організмів, проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за стадіями розвитку і етапами органогенезу рослин.

СК07. Здатність обґрунтовувати методики з визначення та ідентифікації шкідливих організмів, проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за стадіями розвитку і етапами органогенезу рослин.

СК08. Здатність прогнозувати розвиток і поширення шкідливих організмів, проводити аналіз фітосанітарного ризику, науково обґрунтовувати запровадження фітосанітарних заходів, застосовувати методи ліквідації шкідливих організмів у часі та просторі..

СК09. Готовність до проведення на рівні експерта самостійних спостережень та досліджень щодо фітосанітарного стану й прорахунку ризиків занесення шкідливих організмів

СК10. Здатність застосовувати методики фітосанітарного моніторингу земель сільськогосподарського призначення і земель лісового фонду, пунктів карантину рослин та прилеглої до них території, місць обігу рослин, продуктів рослинного походження та інших об'єктів регулювання

Програмні результати навчання

ПРН 05. Обирати, розробляти і застосовувати з урахуванням новітніх досягнень науки і виробництва ефективні методи захисту рослин від шкідливих організмів з використанням інформації щодо фітосанітарного стану, прогнозів, екологічної ситуації і економічної доцільності.

ПРН 07. Розробляти сезонні, короткострокові, довгострокові прогнози на підставі даних, особливостей біологічного розвитку, розмноження і поширення шкідливих організмів.

ПРН 09. Розробляти, обґрунтовувати та застосовувати фітосанітарні заходи захисту до рослинних багатств країни і навколишнього середовища загалом від занесення та поширення небезпечних карантинних шкідливих організмів.

ПРН 12. Володіти інноваційними підходами та принципами при проведенні аналізу фітосанітарного ризику, досліджень із карантинними організмами, ідентифікації видового складу шкідливих організмів для груп [товарів](#);

ПРН 13. Володіти професійними знаннями щодо фітосанітарної діагностики рослини і продукції рослинного походження, обґрунтовано застосовувати до них фітосанітарні засоби захисту;

ПРН 15. Обґрунтовувати доцільність проведення знезараження рослин та продукції рослинного походження;

ПРН 16. Володіти методиками організації й проведення систематичних обстежень земель сільськогосподарського призначення і земель лісового фонду, пунктів карантину рослин та прилеглої до них території, місць обігу рослин, продуктів рослинного походження та інших об'єктів регулювання; здійснювати державний контроль за дотриманням карантинного режиму і фітосанітарних заходів з карантину рослин під час вирощування, заготівлі, вивезення, ввезення, транспортування, зберігання, перероблення, реалізації та використання підкарантинних матеріалів

СТРУКТУРА ДИЦИПЛІНИ
«Адвентивні шкідливі організми»

Тема	Години (лекції/лабораторні)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
Модуль 1				
1. Адвентивні шкідники рослин, як об'єкт карантину рослин	2	Знати ✓ основні напрямки та мету національної фітосанітарної політики України, ✓ головні положення фітосанітарного законодавства нашої країни та їх відповідність міжнародним стандартам. ✓ основні завдання міжнародних організацій з карантину та захисту рослин, ✓ Переліки шкідників, хвороб рослин і бур'янів, що є карантинними для тієї чи іншої країни світу. ✓ Біологічні особливості карантинних шкідливих організмів, особливості їх перенесення та розповсюдження із продукцією рослинного походження		4
2. Адвентивні комахи зернових культур, кукурудзи та продуктів запасу.	2/6		Виконання лабораторної роботи	6
3. Адвентивні комахи бобових культур	2/6		Виконання лабораторної роботи	6
4. Адвентивні комахи квітково-декоративних та овочевих культур	4/6		Виконання лабораторної роботи	8
5. Адвентивні комахи ягідних, плодових культур та цитрусових	4/6		Виконання лабораторної роботи	7
6. Адвентивні комахи бульб, коренеплодів та технічних культур: льону, хмелю, соняшнику тощо	2/6		Виконання лабораторної роботи	8
7. Адвентивні комахи лісових культур	4/6		Виконання лабораторної роботи	8
Здача модуля	2		Написання тесту	23
Модуль 2				
Адвентивні хвороби рослин, як об'єкт карантину рослин	2	Вміти:	23	2
Адвентивні хвороби зернових, бобових культур, кукурудзи та продуктів запасу	26		Виконання лабораторної роботи	7

Адвентивні хвороби бульб, коренеплодів та інших технічних культур	2/6	✓ Аналізувати ознаки заселеності, зараженості та засміченості вантажу карантинними шкідливими організмами;	Виконання лабораторної роботи	7
Адвентивні хвороби квітково-декоративних та овочевих культур	4/6	✓ Зазначати ймовірність потрапляння та поширення КШО в Україні;	Виконання лабораторної роботи	7
Здача модуля 3	2	✓ визначати та обґрунтовувати рівень фітосанітарної безпеки відсутніх шкідливих організмів на території нашої держави, прораховувати ризики від потрапляння цих видів;	Написання тесту	23
Залік		✓ небезпеку та наслідки занесення шкідливих організмів, що розповсюджені на Україні, на території інших держав,		30
Модуль 3		✓ визначати здатність адаптації шкідливих організмів та їх потенційну економічну шкоду.		
Адвентивні хвороби ягідних, плодкових культур та цитрусових	2/5		Виконання лабораторної роботи	8
Адвентивні хвороби лісових культур	2/5		Виконання лабораторної роботи	8
Адвентивні нематоди. Оцінка потенційної шкідливості карантинних та регульованих некарантинних нематод; визначення їх економічних порогів шкідливості.	2/5			8
Адвентивні види нематод	2/5		Виконання лабораторної роботи	11
Здача модуля 4	2		Написання тесту	35
Модуль 4				
Адвентивні бур'яни, як об'єкт карантину рослин. Основні вимоги щодо проведення аналізу фітосанітарного ризику шкідливих бур'янів.	2			4
Карантинні та регульовані види бур'янів, що виявляються у підкарантинних вантажах. Ботанічна експертиза	2/2		Виконання лабораторної роботи	7
Адвентивні бур'яни родини Айстрові (Складноцвіті) (<i>Asteraceae</i>) та Пасльонових (<i>Solanaceae</i>)	2/4		Виконання лабораторної роботи	6

Біологія карантинних бур'янів родини Злакові (<i>Poaceae</i>) та родини Молочайні (<i>Euphorbiaceae</i>)	2/2		Виконання лабораторної роботи	6
Біологія адвентивних бур'янів родини Березкові (<i>Convolvulaceae</i>), Повитицеві (<i>Cuscutaceae</i>) та Ранникові (<i>Scrophulariaceae</i>)	2/4		Виконання лабораторної роботи	6
Біологія адвентивних бур'янів родини Мальвові (<i>Malvaceae</i>), Маренові (<i>Rubiaceae</i>), Гречкові (<i>Polygonaceae</i>) та Онагрові (<i>Onagraceae</i>)	2/4		Виконання лабораторної роботи	6
Здача модуля 5	2		Написання тесту	35
Всього за семестр				70
Екзамен	2		Складання екзамену	30
Разом				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про карантин рослин» зі змінами від 19 січня 2006 р.
2. Перелік регульованих шкідливих організмів (затверджений Мін АПК від 04.08.2010 № 467)
3. Угода СОТ щодо застосування санітарних та фітосанітарних заходів, 1994. Женева.
4. Угода ЄОКЗР про застосування санітарних та фітосанітарних заходів
5. МСФЗ №1. Фітосанітарні принципи карантину та захисту рослин і їх застосування у міжнародній торгівлі.
6. МСФЗ № 5. Глосарій фітосанітарних термінів.
7. МСФЗ № 20. Фітосанітарна система регламентації імпорту.
8. МСФЗ № 7. Система сертифікації на експорт.
9. МСФЗ № 12. Вказівки щодо фітосанітарних сертифікатів.
10. МСФЗ №15. Вказівки щодо регулювання дерев'яного пакувального матеріалу у міжнародній торгівлі.
11. МСФЗ № 26. Встановлення зон вільних від плодкових мушок (TEPHRITIDAE).
12. МСФЗ № 19. Формування переліків регульованих шкідливих організмів.
13. Борзих О.І., Башинська О.В., Пилипенко Л.А., Сикало О.О. та інші, та ін., Ілюстрований довідник регульованих шкідливих організмів в Україні. К., «Світ», 2009р. 248 с.
14. Карантинні шкідливі організми. Частина 1. Карантинні шкідники. Мовчан О.М., Київ, Світ 2002. 288 ст.
15. Карантинні шкідливі організми. Частина 2. Карантинні хвороби. Під ред.

- О.О. Сикало. Сикало О.О., Мовчан О.М., Устінов І.Д. Київ, Світ 2005. 411 ст.
16. Карантин рослин. Частина I. «Карантинні шкідники». Устінов І.Д., Мовчан О.М., Кудіна Ж.Д., К., вид. «ІРІС». 1995р. 197 ст.
17. Карантинні шкідливі організми. Мовчан О.М., Устінов І.Д. та ін., К., вид. «Світ», 2000р. 197ст.
18. <http://golovderzhkarantyn.gov.ua/>
19. www.eppo.org/

Оглядові ресурси:

1. Європейська організації з карантину і захисту рослин (ЄОКЗР)
– Режим доступу: https://www.eppo.int/RESOURCES/eppo_standards
2. Режим доступу: – Режим доступу: <https://www.eppo.int/index>
3. ФАО – Режим доступу: <https://www.ippc.int/ru/publications/76/>;
4. Сайт Держпродспоживслужби України – Режим доступу: <https://dpss.gov.ua/>
5. Фітосанітарія, контроль у сфері насінництва та розсадництва [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dpss.gov.ua/fitosanitariya-kontrol-u-sferi-nasinnictva-ta-rozsadnictva>
6. Міністерство аграрної політики та продовольства
– Режим доступу: <https://minagro.gov.ua/ua>
7. Міністерство захисту довкілля та навколишнього середовища
– Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/>
8. Державний реєстр пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні [Електронний ресурс]
– Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/content/derzhavniy-reestr-pesticidiv-i-agrohimikativ-dozvolenih-do-vikoristannya-v-ukraini-dopovnennya-z-01012017-zgidno-vimog-postanovi-kabinetu-ministriv-ukraini-vid-21112007--1328.html>
9. ПЕРЕЛІК регульованих шкідливих організмів [Електронний ресурс]
– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-19#Text>
10. ПОРЯДОК офіційного встановлення та/або підтримання статусу місця виробництва або виробничої ділянки, вільних від регульованих шкідливих організмів, позбавлення такого статусу, його поновлення та інші умови офіційного встановлення місця виробництва або виробничої ділянки [Електронний ресурс]
– Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/RE36152.html

11. Діагностичні протоколи

– Режим доступу: https://www.eppo.int/RESOURCES/eppo_standards/pm7_diagnostics

12. Стандарти з аналізу фітосанітарного ризику

– Режим доступу: https://www.eppo.int/ACTIVITIES/plant_quarantine/practices